

Sobretot molt freqüent en gerundi o participi: «La Terra Sancta, que *mijansan* la gràcia de nostre senyor Déu à guanyada», text reial de l'any 1300 (Finke, *Acta Ar.* III, 92); «e puis, Déus *mijançant*, no us cal haver paor», Muntaner (*Sermó, Cròn.*, Casac. VIII, 13.13); *mijançantment* figura en Llull (*Merav.* VIII, § 9); «diu aquí que *mijançant* lo gat, ella posà de nits tant divís entre totes les bèsties ---», Eiximenis (*Dotzèn*, § 179); «Tirant féu --- —Déu --- no ha permès --- que sia destrohida per mans dels enemics --- e alegre's la mercè vostra, que *mijançant* lo divinal auxili, prestament tota aquesta morisma serà fora de tota la ylla», JoMartorell (*Ag.*, § 91; I, 316). I així va restar en ús fins a la Renaix.: «La torre de Nadal, olim dels Pares Jesuïtas, queda més baixa *mitjensant* la riera, a la vora del clos de casa Cortada», B. de Maldà (*Excursions*, p. 107).

És sabut que *mitjançant* apareix també convertit en una veritable preposició circumstantial ('per mitjà de'), equivalent d'un ablatiu llatí o del gr. *μετὰ* (vegeu les obres de Fabra). I notem que la locució conjuntiva *mitjançant que* és un bon substitut de l'avorrible castellanisme *con tal que* amb què tants transigeixen inexcusablement: «*mitjançant que* vós no digau res: dummodo taceas, sed ita tamen ne quid loquaris», Lacav. Al costat de *mitjançar* es creà tot seguit *mitjancer*, tal com *mitjaner* [Llull], cast. *medianero*, al costat de *mitjanar*, fr. *moyenner*, derivats de *MEDIANUM*: tal com aquells ho són de *MEDIANTEM*. *Mitjançar* apareix també en Llull, Muntaner, Eiximenis, BMetge etc. (*DAG.*, *AlcM*); és freqüent des de mj. segle XIV: «les armes que hom té cenyides són *mijançeres* entre aquelles que hom se vest e aquelles ab què hom féu: són axí com la virtut de la temprança entre les quals se fa massa o poc de ço que fer se deu», Pete el Cerimoniós (*Mn. St. Jordi e, Cavaylleria, CoDoACA* VI, 37.7f.); «deu l'hom tolre / avinentesa a muylar / que a mal portar-la puixa, / enaxí com loc e gents / sospitoses, *mijançeres*; / presència d'aquells de qui / hom en aquesta matèria / en especial se tem», Eiximenis, prosificat en el *Lli. de les Dones*, cap. 53 (*EntreDL* I, 174, v. 9).

No expressa sols la idea de 'mediació' o 'persona intermediària' sinó també tot seguit la de cosa que participa de dos o que és mitjana en grandària o valor. Llull usa *mijanserament* per traduir *medio modo* dels textos d'ell mateix en llatí: «que Nostra Dona, qui és creatura, sia *mijanserament* creatura e mare del Creador» («medio modo creatura et genitrix»), «que perdonà lur colpa *mijanserament* ab la natura divina, ab la qual era ajustada» (*Gentil*, 184.7, 208.20); «un cup gran --- altre cup *migencera*», «una concha *migencera* de aram, trencada en les <v>ores» en dos docs. de Bna. 1432 (*BABL* x, 425, 280).

Continua amb tots dos sentits en la llengua popular i literària moderna: «--- A plaça se'n marxa, / el fadrí major la n'ha treta en dansa, / el *mitjançeret* porta les morratxes, / el més petitet aygua-ros tirava», MilàF (*Romllo.*, 282.15, reco. en el Gironès): *mitjançeret* mall. (*DAG.*). Eiv. «*mitxansé*: mediano», PzCabr. En

la pagesia del Nord est és especialment el cultivador que no és hereu in un fadristerm dels joves (que s'allunyen de la casa pairal), sovint amb casa a part, però pròxima, i que de vegades esdevé important: *La Casa del mižansé*, molt coneguda al peu del Canigó, en els afores de Vallmanya (1960). «Els Bajaltes --- eren petits i grassos --- Ells prou obligaven els hereus i *mijancers* a casar-se amb noies altes i esprimatxades, amb l'esperança d'esmenar, desviar o atenuar l'estigma familiar, ---»; «la gent de la casa i els *mijancers* aconduïen unes quantes feixes de vinya: i així, amb la collita dels uns, i la part dels altres, venien a trepitjar-se, a la masia de Montsant, més de dues-centes portadores de verema», Coromines (*Silèn*, § 4, 68; § 6, 91). Del català es manlevà antigament l'arag. *mitjanceró* o *mechanseró*, «mediano, mediado», de textos moriscos del S. XIV-XV (*Memorial Hist. Esp.* v, 427ss.). *Mitjanceria* [S. xv]. *Mitjançador*.

+*Migega* 'meitat dels fruits, que el pagès usufructuari pagava, sigui al senyor, sigui a un funcionari', terme propi, segons sembla de l'Alt Pall.-Urgellet, que sembla derivar d'un verb *mitgegar (format amb el sufix de *doblegar*, *afetgegar*, *pedregar*, *estossegar* etc., amb un sentit com *amitjanar* o *mitjançar*): el veig només en docs. de Vall Ferrera aplegats en el *Spill de Castellbò*, 1518 (64r^o): «MIGEGUES: It. a sa altesa en lo terme del dit lloc de Alins, les possessions següents --- per la qual fa a la dita senyora la meytat dels fruits --- It. altre terra --- e-n fa la dita *migega*. It. altre terra --- per la qual fa la dita *migega*. It. dues terres --- e fa la *migega* --- e per aquelles fa *migega* --- *mitgega* --- les dites *migegas* pren lo balde de Vall Farrera per son salari de la ballia».

Amb un sentit bastant semblant s'usa *mitgenca* a la Noguera i Urgell 'contracte de mitgeria, per dur les terres a mitges' (Poblet, 1799, *DAG.*). En el dret consuetudinari d'Ager hi ha «contracte --- de varies classes: *migenca plana*, *migenca mota* <lleg. *migenc*' a mota 'amb mota'>, *migenca a mig guany* i *migenques especials*» (Porcioles, *Folk. d. l. V. d'Ager*, p. 5). A una partida de camps que es devien menar en aquesta forma, els ha quedat el nom de la *miženka* en els afores de la SdUrg. (Castellciutat, 1964). *Mitgenc*. *Mitgencar*. *Mitgenquer*.

Mitger (?) 'mesura de grans o de líquids': «--- res que B. de P. e Na R. tolgren als òmens d'Astafrancs: a Jovan Ber, e a R. Torà, tres *miger* de for<ment> que valie sete sol, una queiga», doc. de Segarra del S. XII (PPujol, *DocVgUrg.*, 6.2); «in manso de Budac habeas 3 *migers* de segle et un mençar cum duobus sociis sine civada», Costoja (Vallespir), a. 1168 (RLR III, 290); però crec que no hi ha tal mot sinó el conegut *migera*, perquè: a) en aquest mateix doc. el que es llegeix un poc més amunt és: «pro molendino una *migera* current de blad» (ib., p. 289); b) en el de Segarra hi ha un punt d'abreviació darrerere *miger* igual que darrerere *for*, i a causa d'aquest punt cal llegir *forment* (com ja fa *AlcM*) en lloc de *for*, per tant és lògic llegir també tres *migeres* i no *miger*; c) segueix *unaqu(i)ega*, femení de *us-quecs* 'cada un', i per tant l'an-